

BÀI 7

BỘ NHỚ TRONG

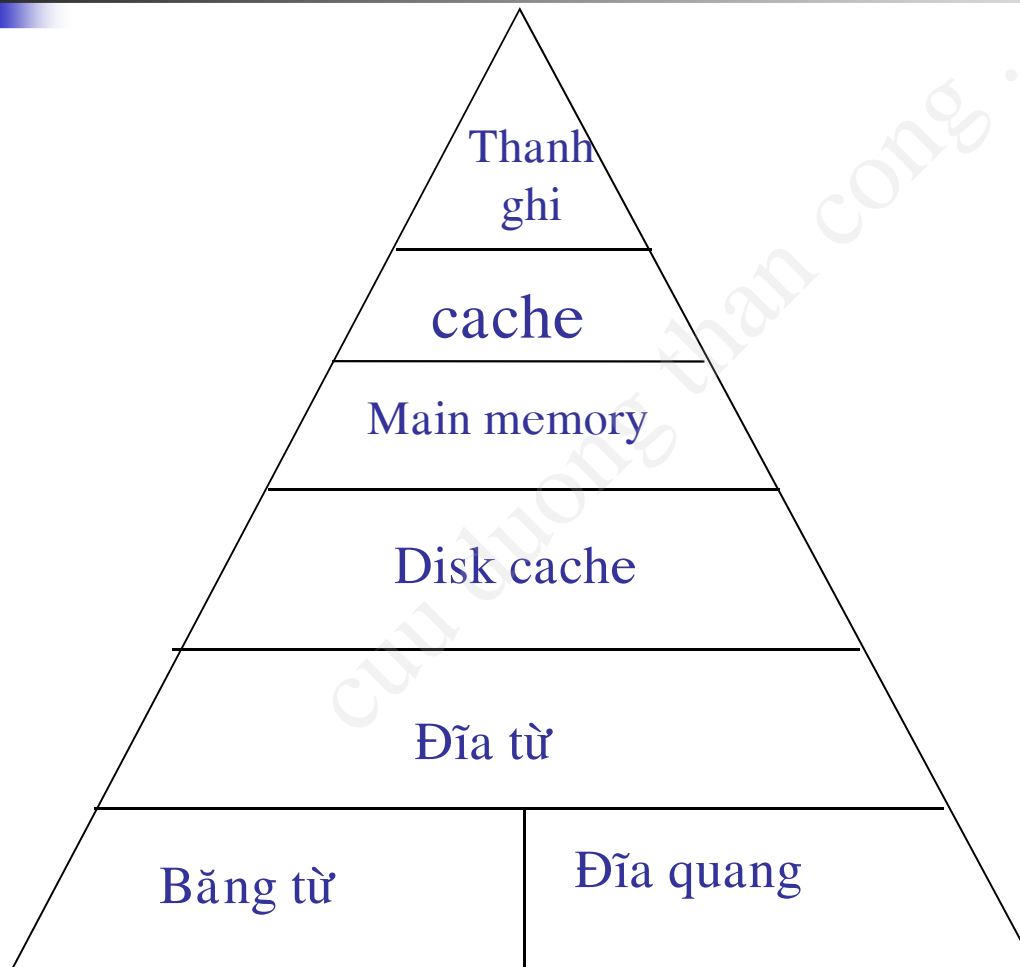
Nguyễn Hồng Sơn
Khoa CNTT, PTITHCM

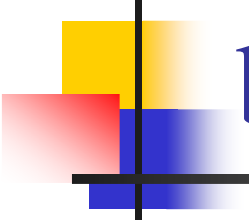
Tổng quan hệ thống bộ nhớ máy tính

- Đặc trưng của hệ thống bộ nhớ
 - Vị trí: trong hay ngoài, trong CPU
 - Dung lượng: kích thước từ nhớ, số lượng từ nhớ
 - Đơn vị truyền tải: từ hay khối
 - Phương pháp truy xuất: truy xuất tuần tự, truy xuất trực tiếp, truy xuất ngẫu nhiên, truy xuất liên kết (cache)
 - Hiệu suất: thời gian truy xuất, tốc độ truyền, chu kỳ
 - Dạng vật lý: bán dẫn hay băng từ
 - Đặc tính vật lý: thay đổi/không thay đổi, xóa được/không thể xóa
 - Tổ chức bộ nhớ: sắp xếp vật lý các bit để hình thành một từ

Phân cấp bộ nhớ

- Giảm giá thành
- Dung lượng tăng
- Thời gian truy xuất tăng
- Tần suất truy xuất của CPU giảm

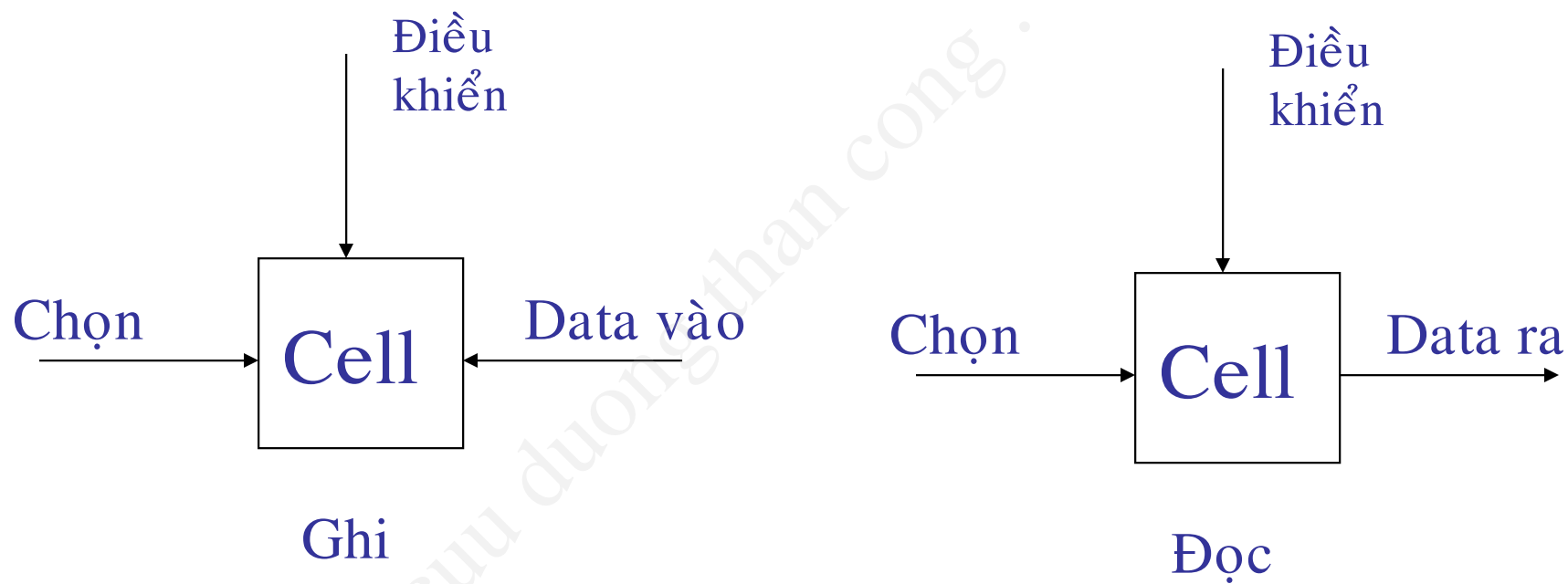
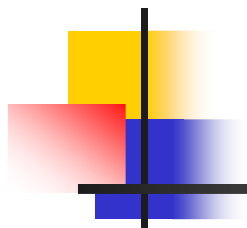
Bộ nhớ chính_các loại bộ nhớ bán dẫn

- RAM (Random Access Memory)
 - RAM động: làm từ tụ điện, cần làm tươi, mật độ cao
 - RAM tĩnh: làm bằng các flip-flop, nhanh
- ROM (Read Only Memory)
 - PROM (Programmable ROM)
 - EPROM(Erasable PROM)
 - EEPROM (Electrically EPROM)
 - Flash Memory: lập trình lại rất nhanh, mật độ cao, xóa bằng điện và chỉ cần vài giây.

Bộ nhớ chính_tổ chức bộ nhớ

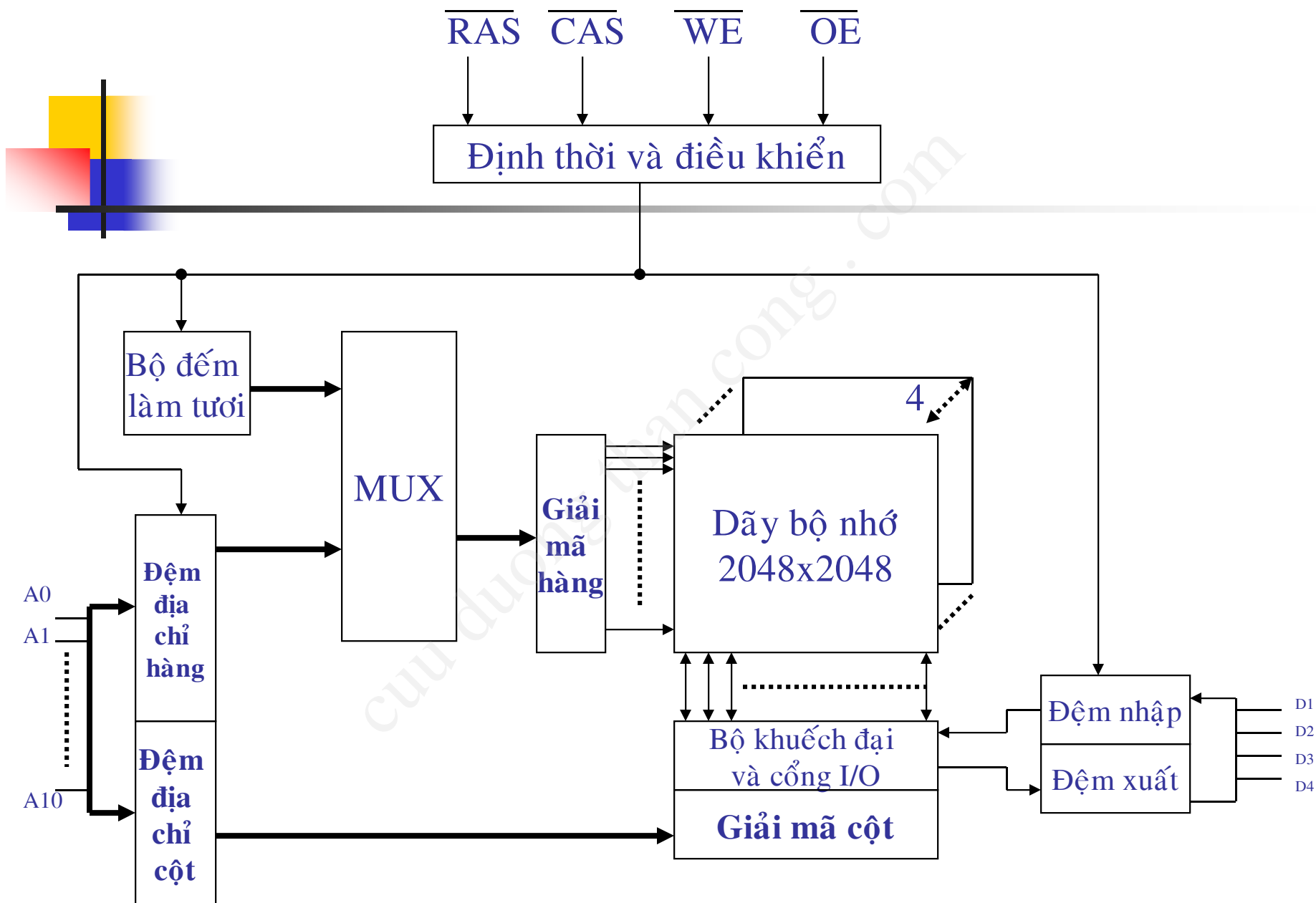
- Cell nhớ là phần tử cơ bản có các thuộc tính:
 - Hai trạng thái: 1 và 0
 - Có thể cài đặt trạng thái, hoạt động ghi
 - Có thể đọc trạng thái, hoạt động đọc

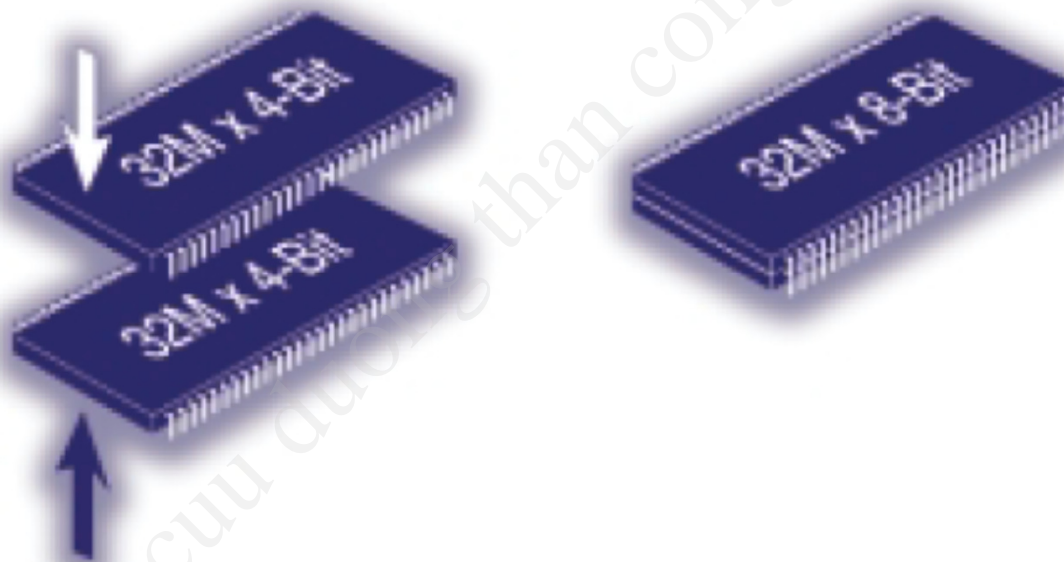
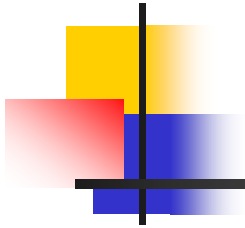

Bộ nhớ chính_chip logic

- Mỗi chip gồm một dãy các cell nhớ
- Dãy được tổ chức thành W từ B bit (vd: 16_Mbit chip được tổ chức từ 1M từ 16 bit)
- 1bit chip: data được đọc ghi mỗi lần một bit

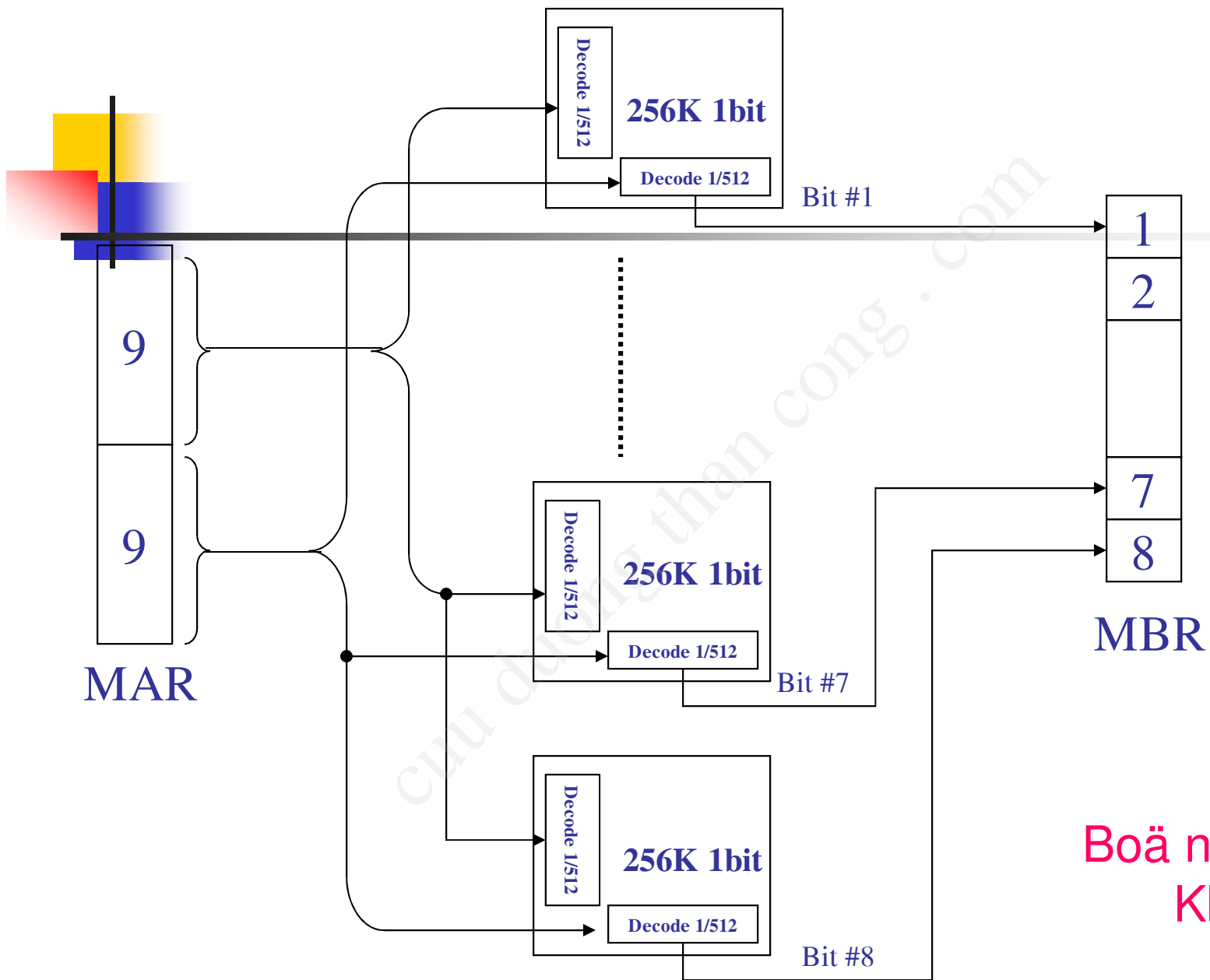
Bộ nhớ chính_chip logic

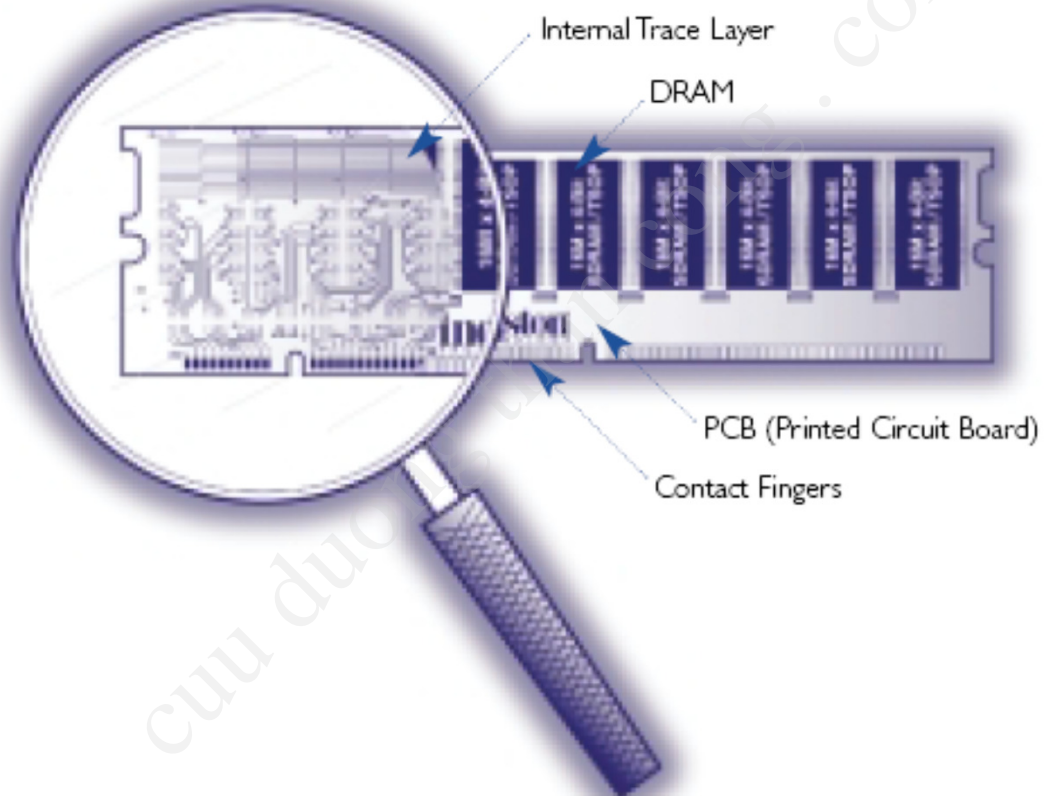
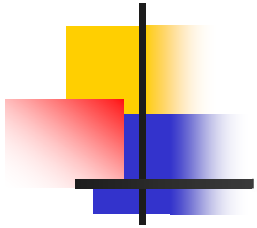
- RAS (row address select), CAS (column address select)
- Hàng kết nối đến ngõ Chọn (select) của cell
- Cột kết nối đến ngõ vào/ra data
- Số đường địa chỉ cần $= \log_2 W$

Bộ nhớ chính_tổ chức module

- Nếu chip 1 bit thì cần số chip ít nhất bằng số bit/từ của RAM
- Tổ chức một RAM căn cứ vào dung lượng yêu cầu và loại chip

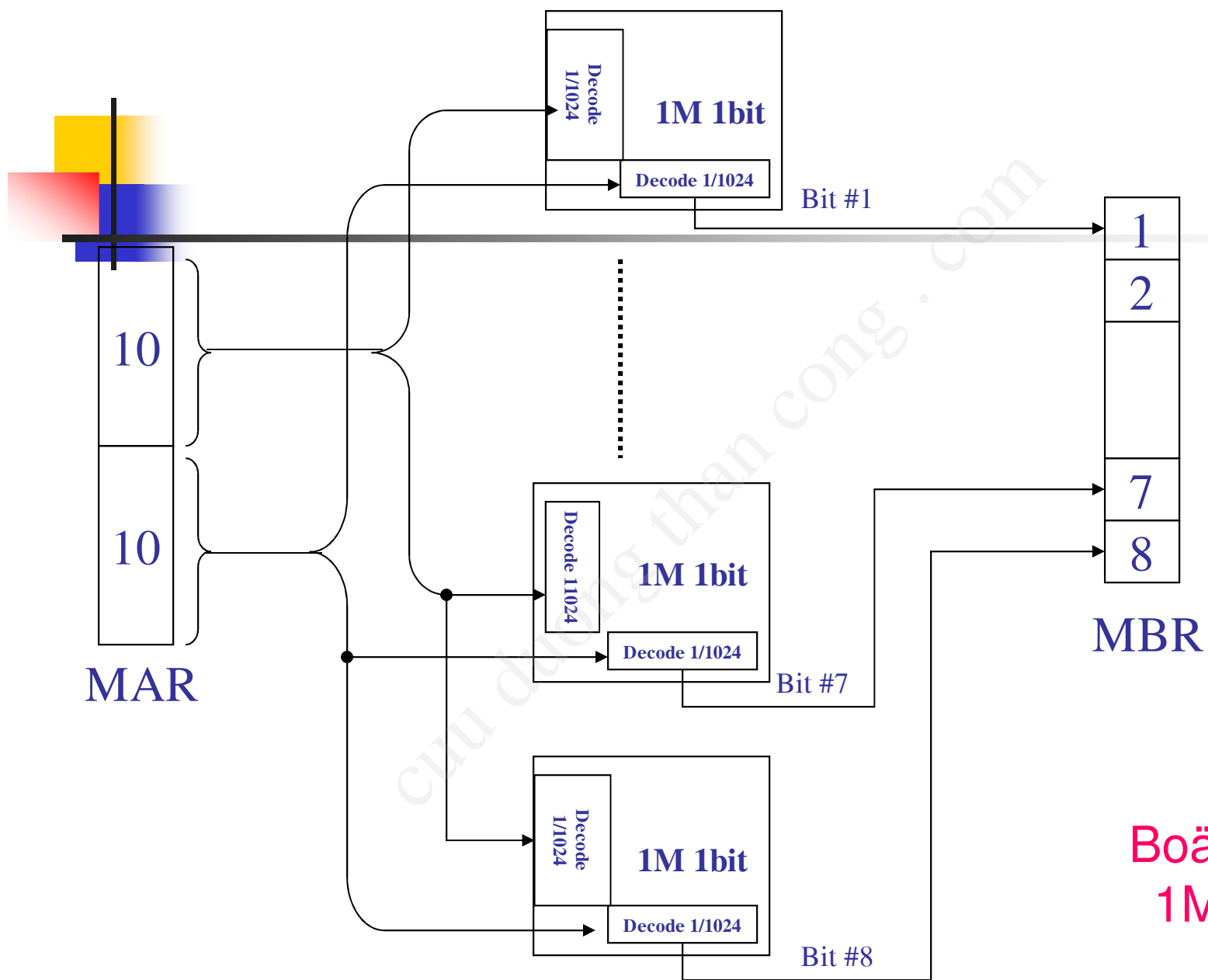

A closer look at a
168-pin SDRAM DIMM.

Bài tập

- Thiết kế bộ nhớ DRAM dung lượng 1Mbyte với các chip 1bit (dung lượng một chip là tùy chọn)? Từ nhớ 1 byte.
- Thiết kế DRAM 1Mbyte với các chip 1 bit có dung lượng 256Kbit? Từ nhớ 1 byte.
- Hãy vẽ sơ đồ thiết kế DRAM 256Mbyte với các chip 2 bit có dung lượng 128Mbit? Từ nhớ 1 byte.
- Thiết kế DRAM 1Mbyte với 16 chip 1 bit có dung lượng 256Kbit và các chip 4 bit có dung lượng 1Mbit? Từ nhớ 1 byte.
- Thiết kế bộ nhớ DRAM dung lượng 4Mbyte với các chip 2bit (dung lượng một chip là tùy chọn)

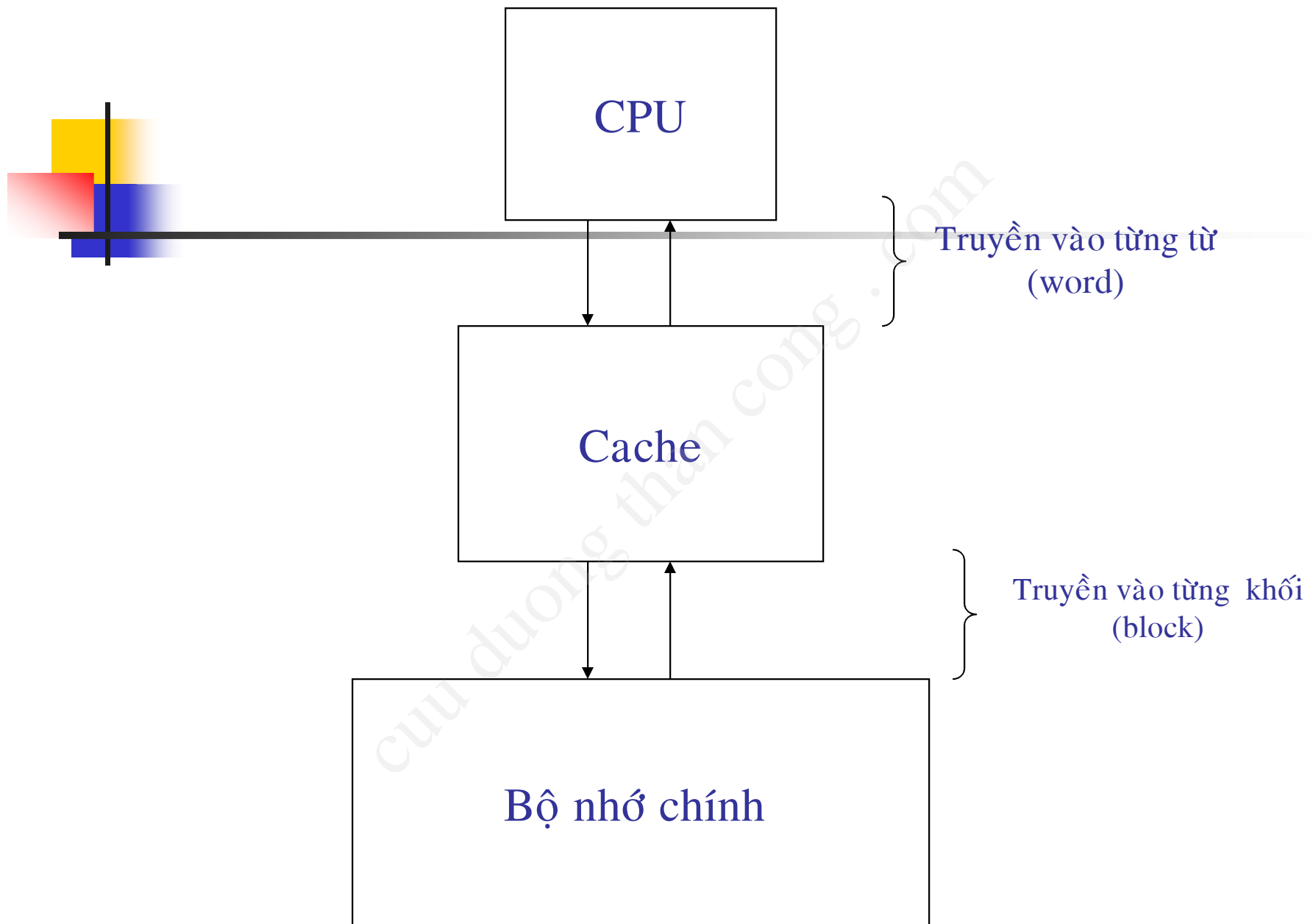
Boã nhôu
1Mbyte

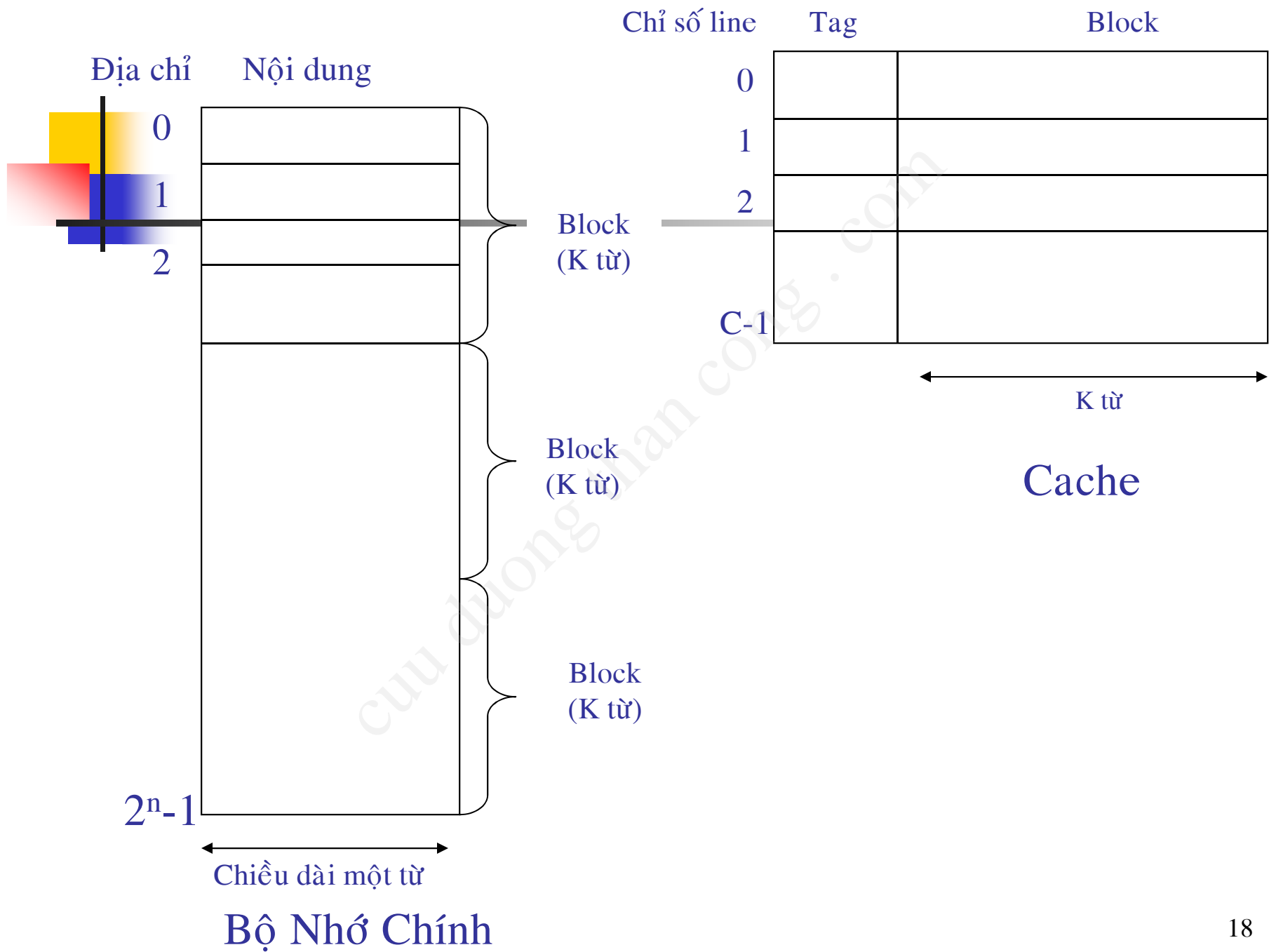

Bộ nhớ cache

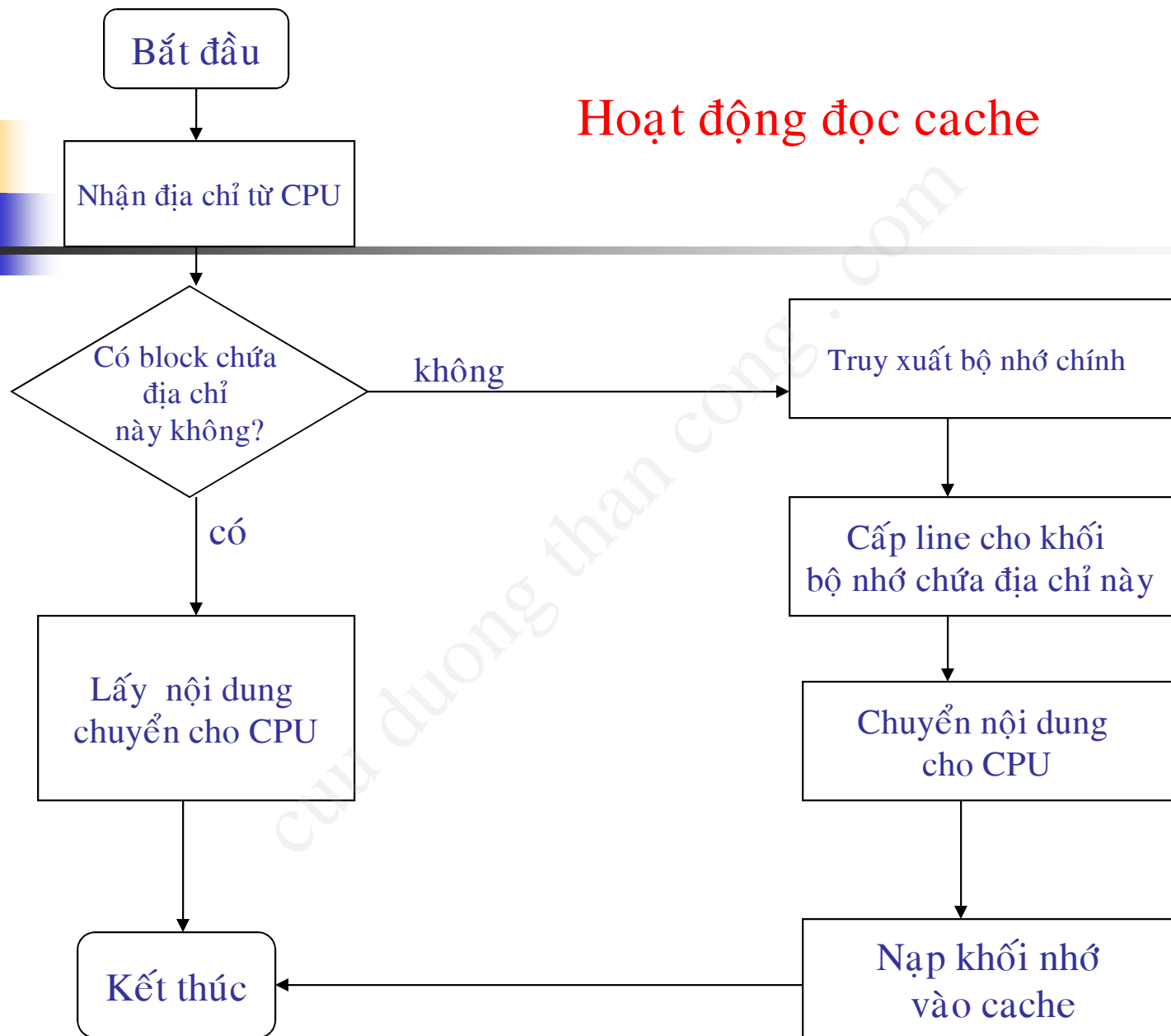
- Nguyên lý:

Bộ nhớ cache là một giải pháp tăng tốc truy xuất bộ nhớ chính. Cache chứa một phần bộ nhớ chính. Vì vậy khi muốn truy xuất một từ nhớ, CPU sẽ tìm trong cache, nếu có sẽ lấy từ nhớ rất nhanh, nếu không thấy sẽ lấy từ bộ nhớ chính và nạp nguyên khối nhớ chứa từ đó vào cache. Lý do nạp cả khối nhớ vào cache: trên cơ sở dự đoán các truy xuất tiếp theo sẽ tham chiếu đến các từ nhớ lân cận từ nhớ vừa truy xuất và như vậy truy xuất kế tiếp sẽ nhanh.

Hoạt động đọc cache

Kích thước của cache

- Bộ nhớ có kích thước 2^n , chia làm M khối, mỗi khối có K từ $\Rightarrow M=2^n/K$
- Cache có C line, mỗi line chứa một tag và một khối K từ
- $M \gg C$
- Cache đủ nhỏ để chi phí \sim main memory và không trở nên chậm
- Cache đủ lớn để truy xuất nhanh
- Phẩm chất cache \in công nghệ vi mạch
- Hệ số tìm thấy (hit ratio): khả năng lấy được số liệu cần thiết từ cache.

Ánh xạ bộ nhớ chính vào cache

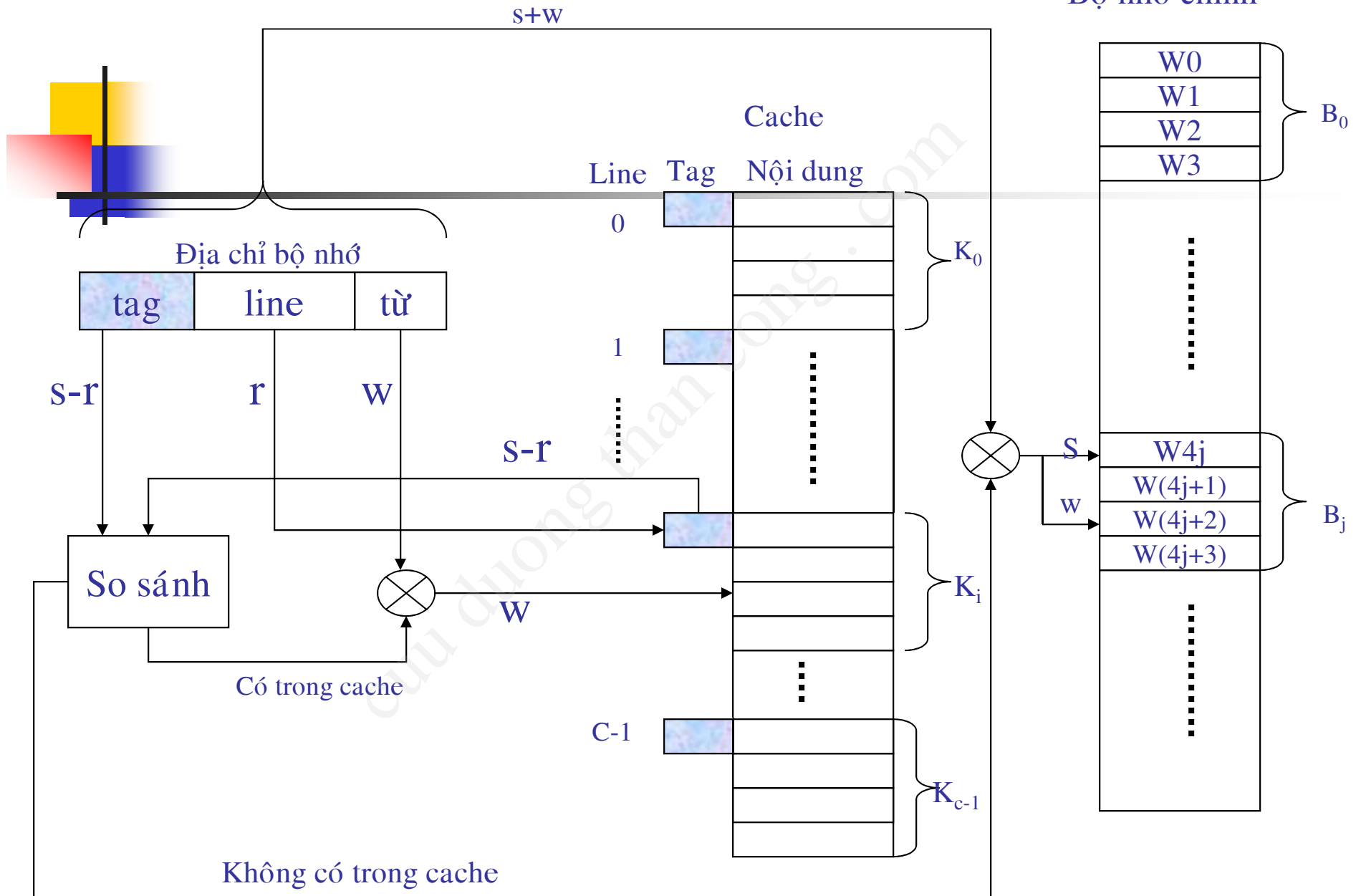
- Tổ chức cache phụ thuộc vào phương pháp ánh xạ được dùng
- Có ba phương pháp ánh xạ chủ yếu
 - Trực tiếp
 - Liên kết toàn bộ
 - Liên kết nhóm

Ánh xạ trực tiếp

- $i = j \text{ modulo } c$
 - i : chỉ số line
 - j : chỉ số khối bộ nhớ chính
 - c : số lượng line của cache
- Hàm ánh xạ dễ dàng thực hiện bằng địa chỉ. Để phục vụ cho việc truy xuất, mỗi địa chỉ bộ nhớ chính có thể được chia thành ba phần:
 - w bit thấp nhất định danh cho 1 từ hay một byte trong một khối
 - s bit còn lại chỉ ra một trong 2^s khối bộ nhớ chính
 - Trong đó $s-r$ bit cao nhất là danh định của tag
 - r bit còn lại là danh định của cache line.

Ánh xạ trực tiếp....

Ánh xạ trực tiếp.....

Cache line	Các khối bộ nhớ được gán
0	$0, c, \dots, 2^s - c$
1	$1, c+1, \dots, 2^s - c + 1$
\vdots	\vdots
$c-1$	$c-1, 2c-1, \dots, 2^s - 1$

Ánh xạ trực tiếp...

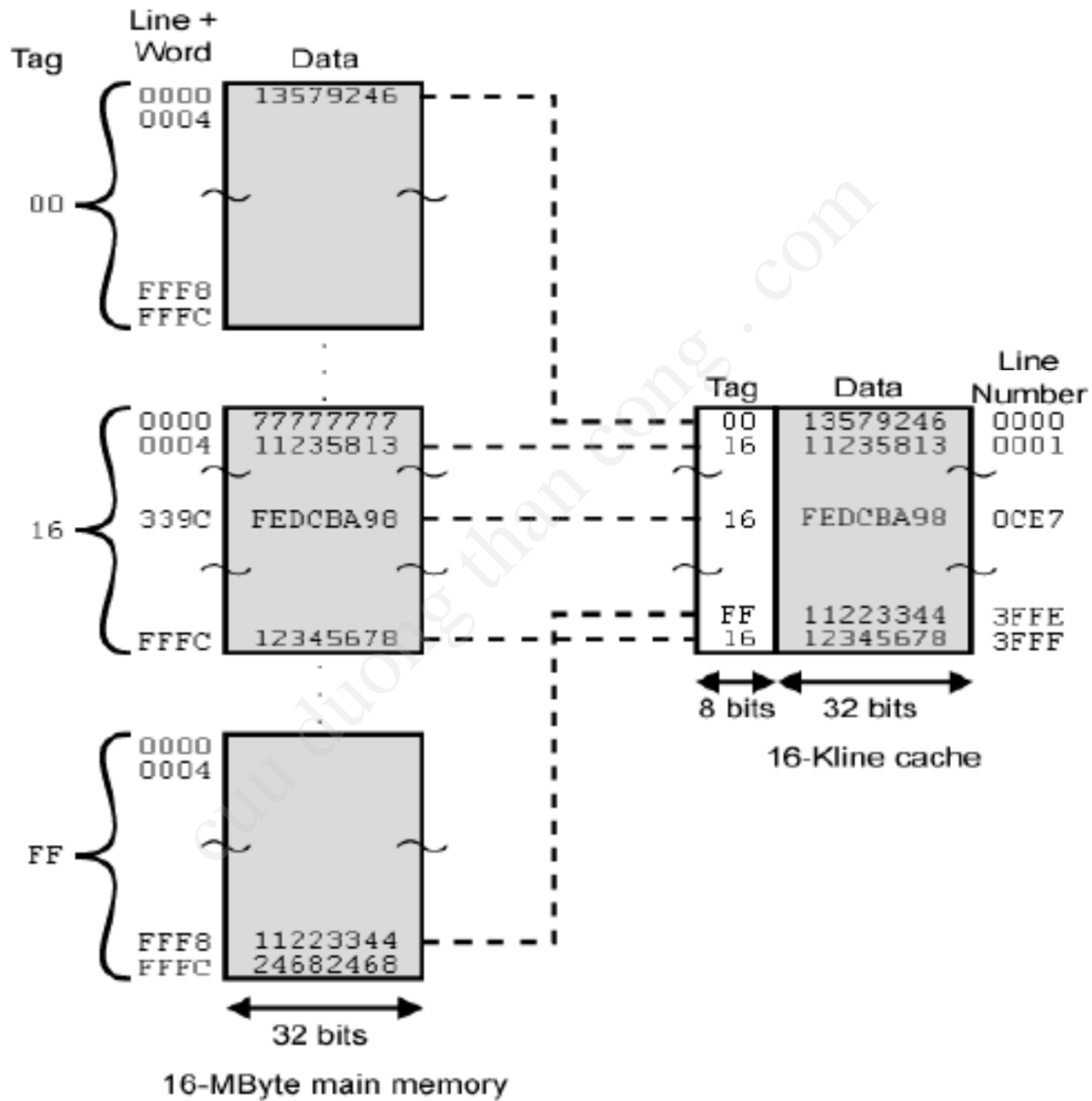
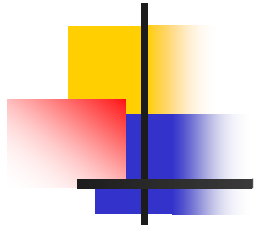
- Đơn giản, chi phí thực hiện thấp
- Một khối bộ nhớ cho trước chỉ được gán một vị trí cache cố định \Rightarrow hệ số tìm thấy sẽ thấp trong một số trường hợp, không tận dụng tối đa hiệu suất cache

Ánh xạ trực tiếp...

- Ví dụ
 - Kích thước cache 64Kbyte
 - $K=4\text{byte}$
 - Bộ nhớ chính $16\text{Mbyte}=2^{24}$ (24 đường địa chỉ)
 $\Rightarrow M=2^{22}$ Block, $C=2^{14}$

Trình bày hoạt động ánh xạ và cho biết các khối bộ nhớ chính nào vào line nào của cache?

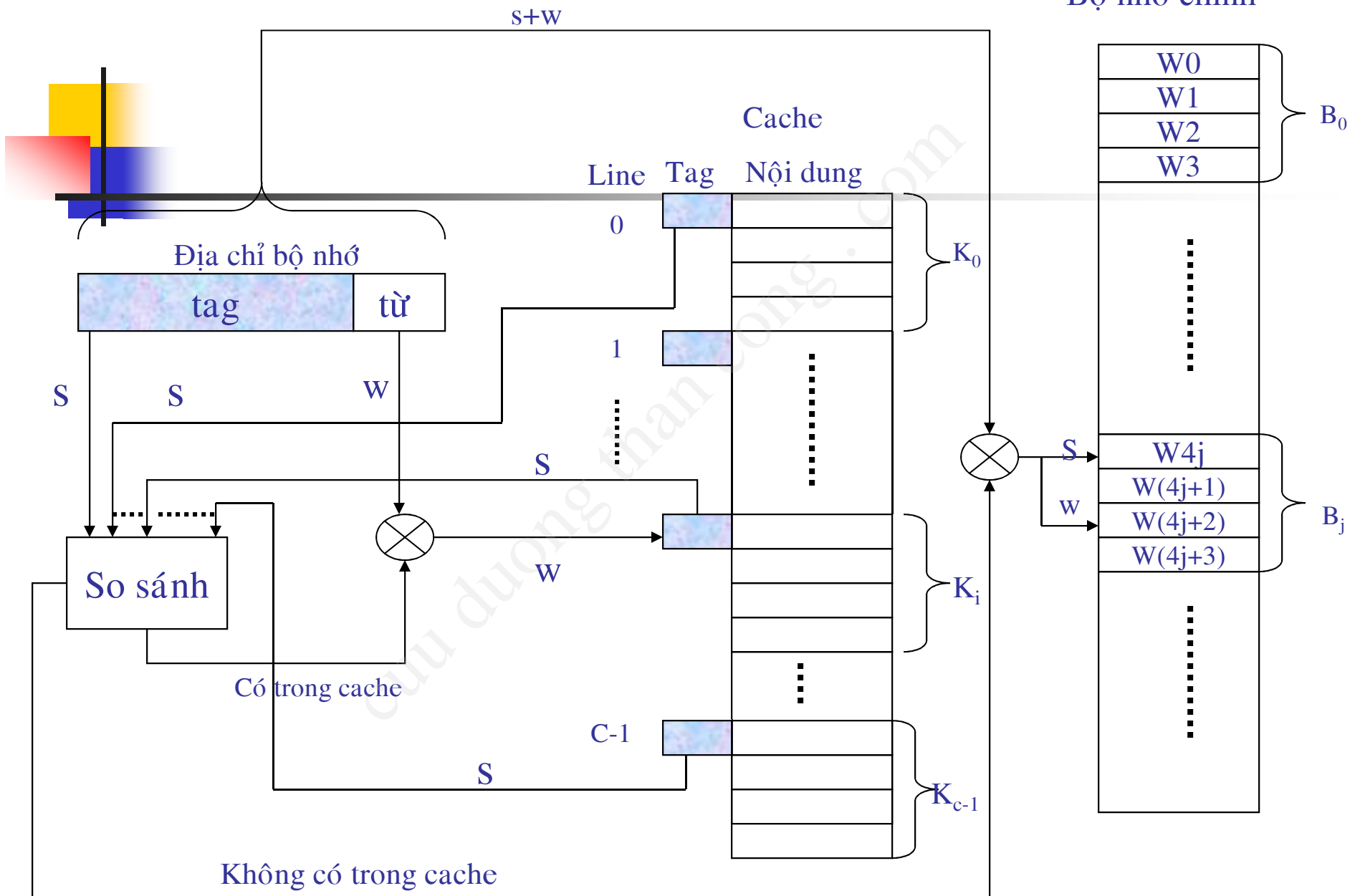

Ánh xạ liên kết toàn bộ (full associative mapping)

- Cho phép mỗi khối bộ nhớ được ánh xạ vào bất kỳ line nào của cache.
- Địa chỉ bộ nhớ gồm có hai phần:
 - Tag: định danh duy nhất cho một khối bộ nhớ
 - Từ: vị trí nội dung cần lấy trong khối bộ nhớ

Ảnh xạ liên kết toàn bộ....

Ánh xạ liên kết toàn bộ...

- Để xác định khối có trong cache hay không, logic điều khiển cache phải kiểm tra tag ở mọi line \Rightarrow mạch thực hiện kiểm tra khá phức tạp.
- Linh hoạt chọn block để thay thế khi đọc một block mới vào cache \Rightarrow thiết kế các thuật toán thay thế để tối đa hệ số tìm thấy

Ánh xạ liên kết nhóm (set associative mapping)

- Dung hòa ưu điểm của cả hai phương pháp trên.
- Toàn bộ cache được chia thành v nhóm, mỗi nhóm có k line.
- Phép ánh xạ như sau:

$$c = v \cdot k$$

$$i = j \text{ modulo } v$$

i : chỉ số của nhóm trong cache

j : chỉ số của khối bộ nhớ chính

c : tổng số line trong cache

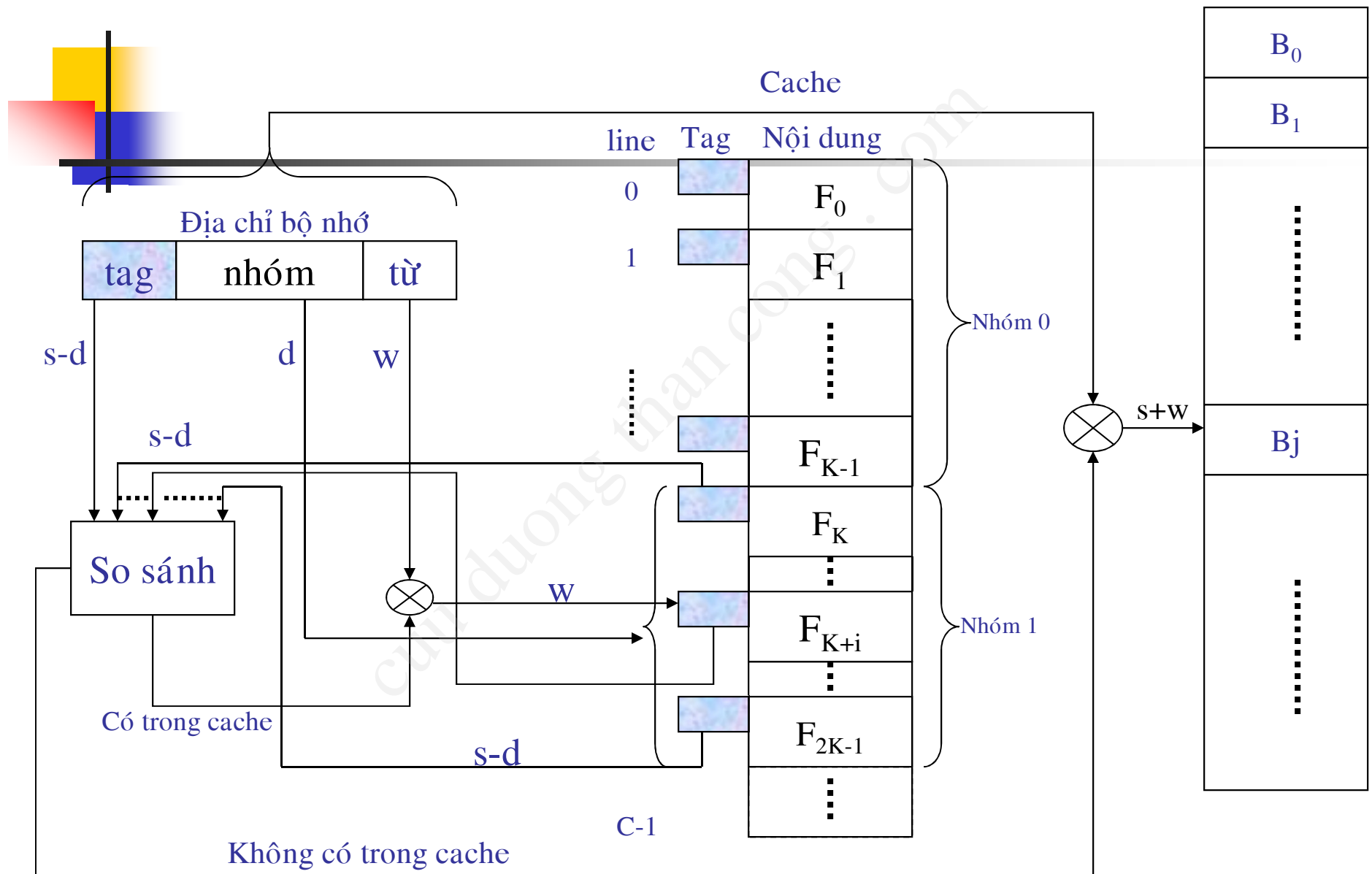
Ánh xạ liên kết nhóm (tt)

- Khối B_j được ánh xạ vào bất kỳ line nào trong nhóm i
- Địa chỉ bộ nhớ có ba phần:
 - Tag
 - Nhóm
 - Từ
- d bit chỉ ra có 2^d nhóm, s-d là số bit của phần tag. Như vậy bộ nhớ chính được chia thành 2^s khối.

Ánh xạ liên kết nhóm....

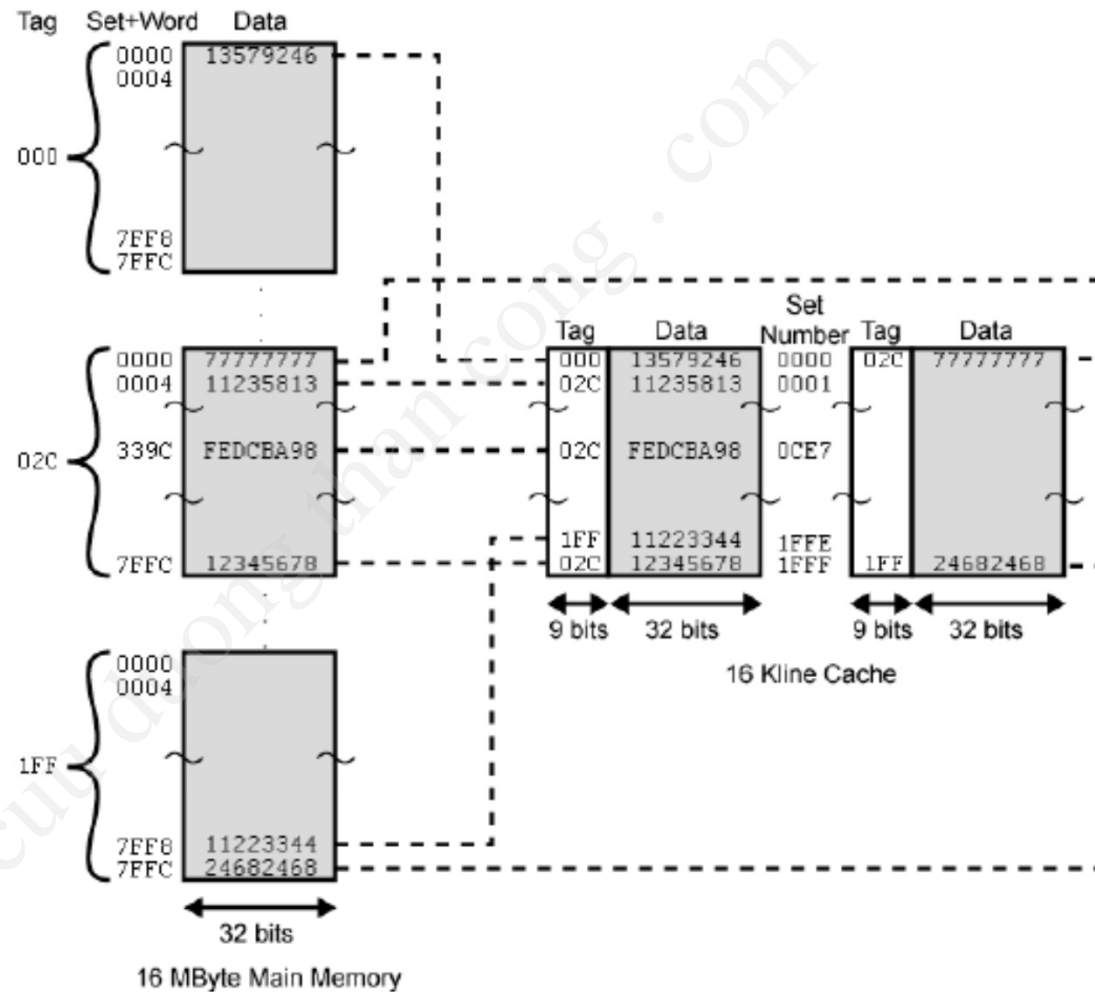
$s+w$

Bộ nhớ chính

Ví dụ 2 line/nhóm (two way associative mapping)

Two Way

Main Memory Address =

Tag	Set	Word
9	13	2

Thuật toán thay thế

- Least-recently used
- FIFO
- Least-frequently used
- Random

Chính sách ghi

- Hai vấn đề
 - Thay đổi một từ trong cache → từ trong bộ nhớ không hợp lệ
 - Thay đổi một từ trong bộ nhớ → từ trong cache không hợp lệ
- Kỹ thuật ghi
 - Write through
 - Write back : dùng UPDATE bit

Chính sách ghi...

- Tổ chức bus với nhiều thiết bị (bộ xử lý) có cache riêng và dùng chung một main memory → vấn đề mới
- Cache coherency system
 - Bus watching with Write Through: mỗi bộ điều khiển cache đều giám sát các đường địa chỉ để phát hiện hoạt động bộ nhớ với các bus master khác, nếu có ghi vào một vị trí bộ nhớ nào đó mà một line cache có chứa thì bộ điều khiển sẽ đặt line vào trạng thái bất hợp lệ.
 - Hardware Transparency: bổ sung phần cứng để đảm bảo mọi cập nhật bộ nhớ đều được thông báo với tất cả các cache
 - No-cachable memory: chỉ một phần bộ nhớ được chia sẻ cho nhiều bộ xử lý (thiết bị). Không bao giờ copy phần bộ nhớ chia sẻ vào trong cache.

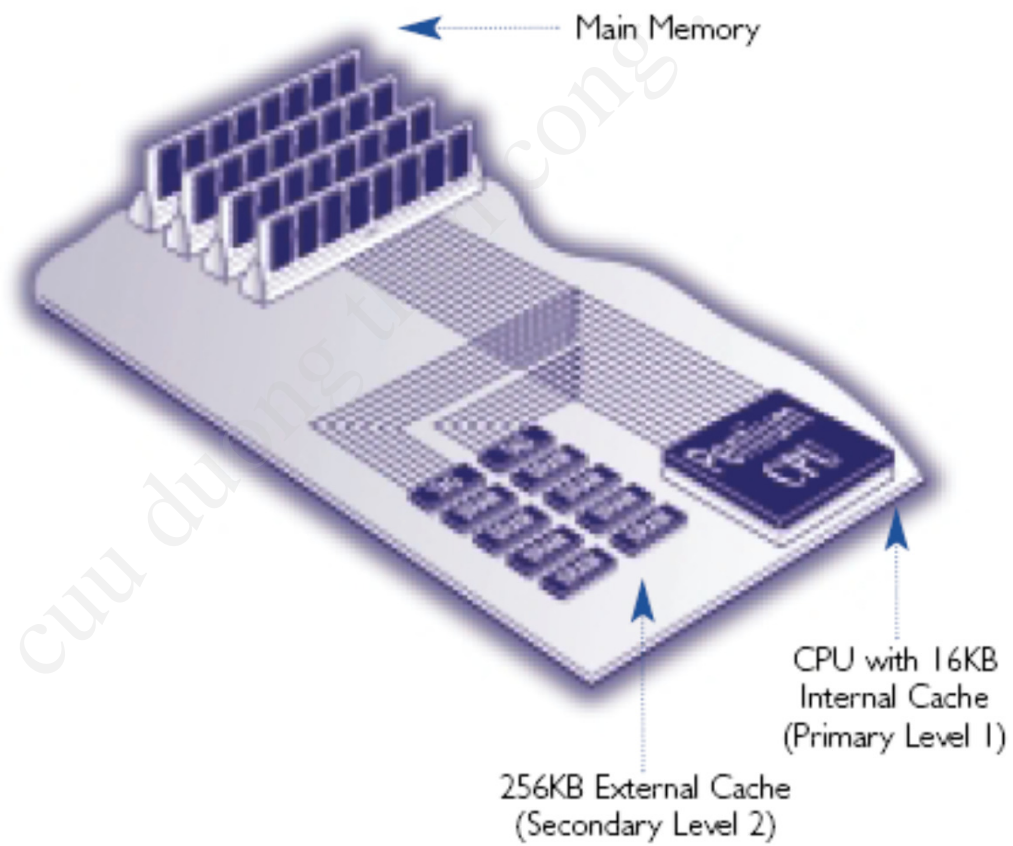
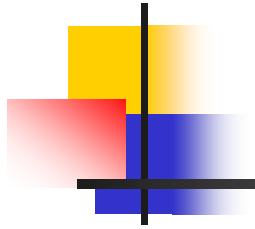
Kích thước khối

- Khi một khối bắt đầu gia tăng kích thước từ nhỏ đến lớn. Thoạt đầu hit ratio tăng, khi kích thước khối lớn đến một mức nào đó hit ratio lại giảm.
- Khối lớn → số line giảm
- Khi khối lớn → mỗi từ thêm vào trở nên xa với từ đang tham chiếu và hiếm khi được tham chiếu trong tương lai gần.
- Quan hệ giữa kích thước khối và hit ratio rất phức tạp, khó tìm ra chính xác quan hệ nào trong đó hit ratio luôn tối ưu.

Số lượng cache

- Cache đơn
 - On-chip cache (internal cache): Cache nằm trên cùng chip với CPU.
 - Off-chip cache (external cache) : Cache có thể đọc qua external bus
- Cache hai mức: dùng cả hai loại
 - internal cache_L1
 - và external cache _L2 (thường dùng SRAM)

Số lượng cache...

■ Hợp nhất

- Khi mới xuất hiện on-chip cache, nhiều thiết kế dùng một cache để chứa data và instruction
- Có hit ratio cao, do có điều kiện làm việc theo Data-bound hay Instruction-bound
- Đơn giản cho thiết kế và hiện thực

■ Tách biệt

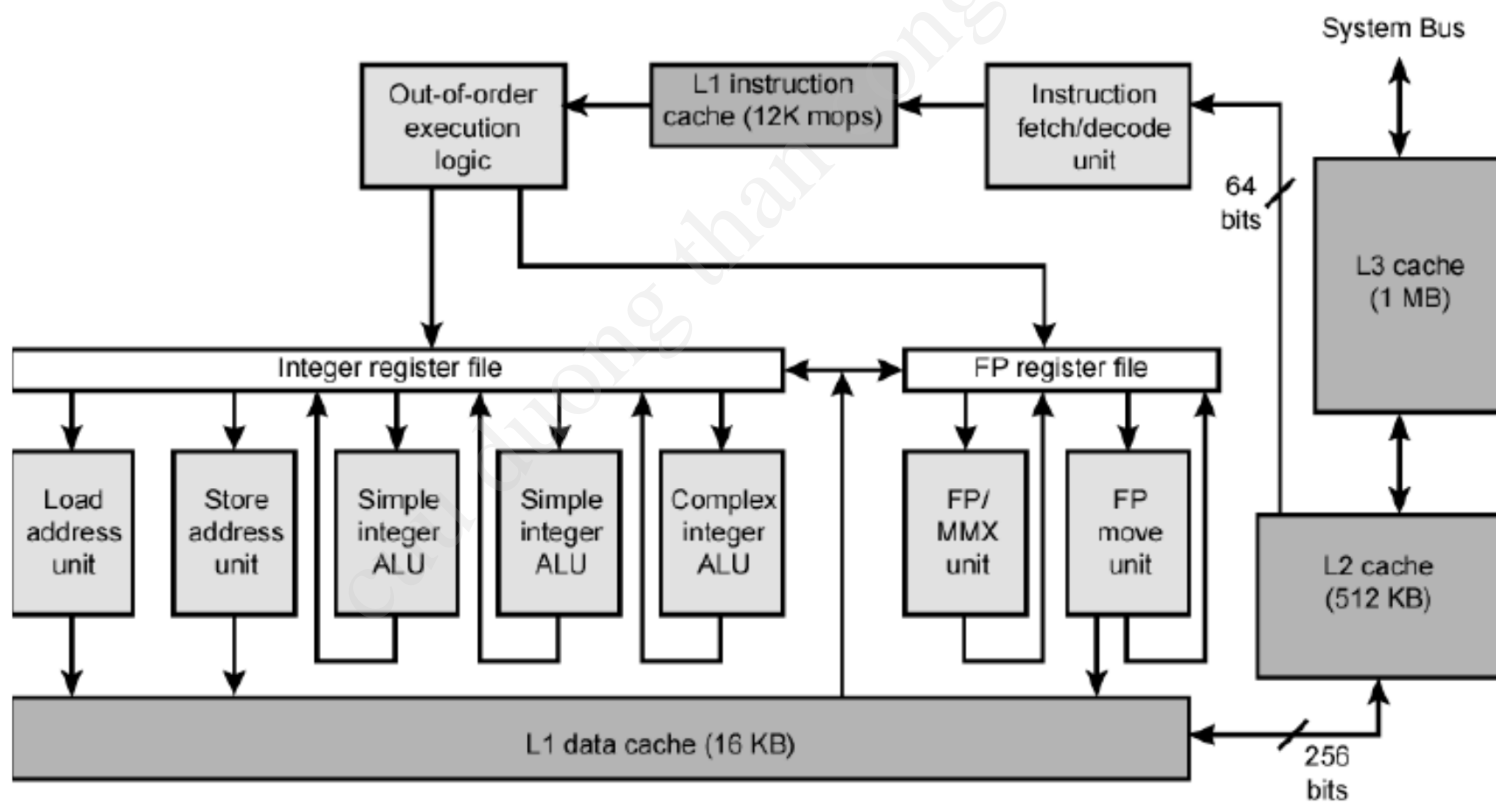
- Những thiết kế gần đây chia cache thành hai phần: một chứa data và một chứa instruction
- Hỗ trợ xử lý song song, pipelining các chỉ thị
- Ngăn chặn sự tranh chấp giữa bộ xử lý chỉ thị và đơn vị thực thi.

Điều khiển cache

- Cache bên trong được điều khiển bởi hai bit của một thanh ghi điều khiển, gọi là CD (cache disable) và NW (not write-through)
- Có hai chỉ thị
 - INVD: hủy bỏ nội dung trong cache và báo cho cache ngoài.
 - WBINVD: cũng có chức năng tương tự nhưng báo cho cache ngoài thực hiện ghi vào bộ nhớ khối đã hiệu chỉnh.

Sơ đồ cache trong Pentium IV

Sơ đồ cache trong PowerPC G5

